

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 24.02.1970, sp. zn. 3 Cz 4/70, ECLI:CZ:NS:1970:3.CZ.4.1970.1

Číslo: 60/1970

Právní věta: Príslušnými ustanoveniami občianskeho zákonníka v ustanovení § 150 hosp. zák. sa rozumejú len ustanovenia § 427 - 431 o. z.; ostatné ustanovenia občianskeho zákonníka sú pri rozhodovaní o vyporiadaní škôd medzi socialistickými organizáciami, spôsobených pri prevádzke dopravných prostriedkov, nepoužiteľné (platia ustanovenia hospodárskeho zákonníka).

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 24.02.1970

Spisová značka: 3 Cz 4/70

Číslo rozhodnutí: 60

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Doprava, Náhrada škody

Předpisy: 40/1964 Sb. § 427 109/1964 Sb. § 150

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 60/1970 sb. rozh.

Príslušnými ustanoveniami občianskeho zákonníka v ustanovení § 150 hosp. zák. sa rozumejú len ustanovenia § 427 - 431 o. z.; ostatné ustanovenia občianskeho zákonníka sú pri rozhodovaní o vyporiadaní škôd medzi socialistickými organizáciami, spôsobených pri prevádzke dopravných prostriedkov, nepoužiteľné (platia ustanovenia hospodárskeho zákonníka).

(Rozhodnutie Najvyššieho súdu z 24. 2. 1970, [3 Cz 4/70.](#))

Žalobca (Štátny plemenársky podnik v K.) sa domáhal na žalovanom (ČSD - Východná dráha, Správa dráhy v B.) zaplata sumy 19 180,-Kčs ako náhrady škody vzniknutej pri prevádzke dopravného prostriedku tým, že iskra od lokomotívy patriacej žalovanému spôsobila v noci z 15. na 16. 7. 1964 požiar jačmeňa, slamy a podsevu ďateliny na poli patriacom žalobcovi.

Okresný súd v Trebišove zamietol žalobu rozsudkom zo dňa 17. 3. 1967, keď uznal dôvodnou námietku premlčania nároku, ktorú vzniesol žalovaný. Vychádzal zo zistenia, že žalobca vedel už 16. 7. 1964, kto za škodu zodpovedá a aký je jej rozsah, svoj nárok uplatnil však na štátnej arbitráži až v novembri 1965 (ktorá vec postúpila 1. 12. 1965 okresnému súdu). Okresný súd vyslovil právny názor,

že ide o občianskoprávny nárok posudzovaný podľa občianskeho zákonníka, že teda platí aj ustanovenie § 106 ods. 1 o. z. o premlčaní tohto nároku a že v danom prípade skutočne došlo k premlčaniu nároku; ustanovenie hospodárskeho zákonníka o prekluzívnych lehotách platí podľa názoru okresného súdu vo vzájomných vzťahoch medzi socialistickými organizáciami, len pokiaľ o nich rozhoduje štátna arbitráž.

Krajský súd v Košiciach zrušil uznesením zo 7. 11. 1967 rozsudok okresného súdu. Odvolací súd sa stotožnil s názorom okresného súdu, že vzhľadom na ustanovenie § 150 hosp. zák. treba pri posudzovaní zodpovednosti žalovaného vychádzať z občianskeho zákonníka ako celku a že by nebolo správne posudzovať základ zodpovednosti žalovaného, spôsob a rozsah náhrady škody podľa § 421 a nasl. o. z. a zánik nároku žalobcu podľa predpisov hospodárskeho zákonníka. Predpisy občianskeho zákonníka o premlčaní ako predpisy hmotného práva nutne súvisia podľa názoru krajského súdu s ostatnými predpismi hmotného práva občianskeho zákonníka. Z tohto dôvodu vyslovil aj krajský súd súhlas s použitím ustanovenia § 106 ods. 1 o. z.; rozsudok okresného súdu zrušil preto, že bolo treba doplniť konanie o zistenie, či žalobca uplatnil svoj nárok včas, príp. pred uplynutím premlčacej doby, či nie.

Okresný súd v Trebišove doplnil konanie v naznačenom smere a v zmysle právneho názoru vysloveného v uznesení krajského súdu zamietol žalobu rozsudkom z 13. 2. 1968 opäť pre premlčanie nároku. Krajský súd v Košiciach potvrdil rozsudkom z 28. 2. 1969 rozsudok okresného súdu, keď v otázke premlčania nároku odkázal na záväzný právny názor vyslovený už v predchádzajúcom uznesení.

Najvyšší súd rozhodol o sťažnosti pre porušenie zákona podanej predsedom Najvyššieho súdu, že rozsudkom súdov oboch stupňov bol porušený zákon a tieto rozsudky zrušil.

Z odôvodnenia:

Vyporiadanie škôd medzi socialistickými organizáciami upravuje hospodársky zákonník (zák. č. 109/1964 Zb.) v štvrtom oddiele druhej hlavy šiestej časti v ustanoveniach § 145 - 150. Vychádza sa tu z predpokladu, že nárok na náhradu škody upravený týmito ustanoveniami pochádza z hospodárskoprávnych vzťahov vznikajúcich pri riadení národného hospodárstva a pri hospodárskej činnosti socialistických organizácií, v danom prípade z ich majetkovej zodpovednosti za porušenie stanovených povinností (§ 1 hosp. zák.). Hospodársky zákonník má tiež vlastnú úpravu počítania lehôt pre zánik práva na náhradu škody v ustanovení § 130 a nasl. Podľa ustanovenia § 131 ods. 3. hosp. zák. začína lehota na uplatnenie nároku na náhradu škody so sankciou jeho zániku od prvého dňa roku nasledujúceho po tom, kedy sa poškodená organizácia dozvedela o škode a škodcovi.

Hospodársky zákonník upravuje teda celú oblasť hospodárskoprávnych vzťahov medzi socialistickými organizáciami celkom samostatne, pričom jeho vzťah k občianskemu zákonníku vyplýva už z preambule hospodárskeho zákonníka, kde sa zdôrazňuje, že na rozdiel od neho upravuje občiansky zákonník vzťahy vznikajúce pri uspokojovaní osobných potrieb občanov (vid' § 1 o. z.), teda že občiansky zákonník upravuje celkom rozdielnu oblasť občianskoprávnych vzťahov medzi občanmi a socialistickými organizáciami a medzi občanmi navzájom.

Z tejto rozdielnej úpravy inak trebars rovnakého predmetu občianskoprávnych a hospodárskoprávnych vzťahov (napr. u náhrady škody) vyplýva, že pre použitie hmotnoprávnych ustanovení občianskeho zákonníka pre riešenie hospodárskoprávnych vzťahov musí mať hospodársky zákonník výslovný odkaz.

Takýmto prípadom je práve odkaz v ustanovení § 150 hosp. zák., podľa ktorého za škody spôsobené pri prevádzke dopravných prostriedkov zodpovedá organizácia podľa príslušných ustanovení

občianskeho zákonníka. Dôvodová správa k vládnemu návrhu hospodárskeho zákonníka vysvetľuje k tomuto ustanoveniu, že bolo možné pristúpiť k zjednoteniu úpravy náhrady týchto škôd a odkázať na úpravu občianskeho zákonníka preto, že povaha prevádzky dopravných prostriedkov (ktorá je dôvodom osobitnej úpravy zodpovednosti za náhradu škody) je rovnaká u dopravných prostriedkov občanov i socialistických organizácií, a preto, že ide o škody spôsobené spravidla porušením povinností, ktoré priamo nesúvisia s plnením plánovaných úloh.

Skutočnosť, že v záujme zjednotenia odkazuje hospodársky zákonník tam, kde je k tomu dôvod, na úpravu obsiahnutú v občianskom zákonníku, nemení, pravda, nič na charaktere vzťahu, ktorý v danom prípade bol a zostáva vzťahom hospodárskoprávnym a nie občianskoprávnym, ako sa mýlne domnieval okresný súd. Ďalej treba vziať do úvahy, že ustanovenie § 150 hosp. zák., ktoré je len výnimkou zo všeobecnej úpravy vyporiadania škôd medzi socialistickými organizáciami v hospodárskom zákonníku, musí byť vykladané skôr restriktívne. Ak teda ustanovenie § 150 hosp. zák. odkazuje na príslušné ustanovenia občianskeho zákonníka čo do posudzovania zodpovednosti organizácie za škodu spôsobenú pri prevádzke dopravných prostriedkov, potom za tieto príslušné ustanovenia občianskeho zákonníka treba pokladať len ustanovenia § 427 - 431 o. z., v ktorých sa premieta práve táto zvláštnosť úpravy zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov (na rozdiel od všeobecných ustanovení obidvoch zákonníkov o náhrade škody), ktorá bola tiež dôvodom na zjednotenie úpravy pre občianskoprávne aj hospodárskoprávne vzťahy. Z toho treba vyvodiť, že v danom prípade neplatia ustanovenie § 421 o. z. a všetky ostatné všeobecné ustanovenia občianskeho zákonníka, ktoré sa týkajú náhrady škody, ako sa mýlne domnieval krajský súd, ale len ustanovenia o zodpovednosti organizácie za škodu spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov, tj. ustanovenia § 427 - 431 o. z.; inak platia všeobecné ustanovenia § 145 a nasl. hosp. zák., teda aj ustanovenia § 130 a nasl. hosp. zák. o lehotách na uplatnenie práv.

Súdy spojovali nesprávne použitie príslušných ustanovení občianskeho zákonníka s tým, že spory tohto druhu rozhodujú súdy a nie orgány arbitráže. Otázka právomoci štátnych orgánov prejednávať a rozhodovať spory tohto druhu je otázkou procesnoprávnou a nie hmotnoprávnou. Podľa § 7 ods. 2 o. s. p. prejednávajú súdy aj iné veci ako tie, ktoré vyplývajú z občianskoprávnych, pracovných, rodinných a družstevných vzťahov, len ak to stanoví zákon. Právomoc súdov bola založená pre prejednávanie a rozhodovanie hospodárskych sporov o náhradu škody súvisejúcich s prevádzkou dopravných prostriedkov medzi socialistickými organizáciami ustanovením § 49 ods. 3 zák. č. 121/1962 Zb. o hospodárskej arbitráži v znení predpisov ho doplňujúcich a pozmeňujúcich; pravda, u týchto sporov ide len o dočasné vyňatie z rozhodovacej právomoci arbitráže, lebo podľa citovaného zákonného ustanovenia prejde rozhodovanie týchto sporov na hospodársku arbitráž dňom, ktorý stanoví vláda.

Pre použitie ustanovení hospodárskeho zákonníka svedčí konečne aj to, že ustanovenie § 130 ods. 1 hosp. zák. predpokladá výslovne uplatnenie nárokov so sankciou ich zániku prekluziou nielen u hospodárskej arbitráže, ale aj u iného orgánu, ktorý je oprávnený o nich rozhodnúť, v danom prípade teda na súde (§ 150 hosp. zák.).

Ak teda súdy vychádzali vo všetkých svojich rozhodnutiach z nesprávneho právneho názoru, že pre zánik nároku žalobcu na náhradu škody platí ustanovenie § 106 ods. 1 o. z. o premlčaní práva, porušili zákon v ustanoveniach § 150 hosp. zák. a § 106 ods. 1 o. z.